

jetkového. Kdyby pro vinu nějakou zboží jednoho ze společníků mělo připadnouti do komory král., tehdy společný majetek se rozdělí, polovina náležející proviněnému spadne do komory, druhá zůstane druhému společníku.⁹⁾ (Dokončení.)

Studium právnické v Paříži.

J. Kliment (Praha).

Dříve, než pokusím se podati obraz studijních poměrů pařížských, pokládám za vhodné zmíniti se stručně o podstatě a významu zahraničního studia vůbec. Jest jedním z nejdůležitějších činitelů v rozsáhlém a lidstvu nad jiné žádoucím oboru vzájemného poznávání mezinárodního a nepřekvapuje proto, že u nás stalo se aktuelním teprve od okamžiku, kdy národ náš nastoupil přímou svoji účast v mezinárodním kulturním společenství, tedy od znovunabytí státní naší samostatnosti.

A tu všimněme si nejprve podstaty studijního poslání jednotlivcov za hranicemi. Dva stejně důležité úkoly nutno si v něm uvědomiti: prvním — všeobecným — jest cíle vědomý pobyt, to je plánovitá snaha proniknouti všestranně nové prostředí a porozuměti životu dotyčného národa; úkol druhý — zvláštní — tvoří příslušné odborné studium. V obou těchto, vzájemně se doplňujících směrech musíme pracovati, a to se dvou hledisek: my totiž nejen že poznáváme stav cizího národa, a to jak v celku (zmíněným cílevědomým pobytém), tak zvláště v oboru, jež studujeme (odb. studiem), nýbrž i dá v á m e s e p o z n a t i jakožto příslušníci svého národa, a to zase jak celkově svým pobytém, tak hlavně v oboru, jež zastupujeme (svou činností studijní). Tedy po stránce aktivní získáváme všeobecné poznání dotyčného národa a příslušné odborné vědomosti, přičemž srovnáváním přicházíme k uvědomění si nejen našich nedostatků, nýbrž i mnohých nesporných předností; po stránce pasivní pak jsme příčinou toho, že šíří se známost o našem národě a stáváme se tak státu podporou v jeho důležité činnosti propagační. A tak nastíněním podstaty zahraničního studia vysvětlím nám i veliký význam jeho. Dodati ještě dlužno, že studium takto chápáno není úkolem nikterak lehkým, s druhé strany jest však v zájmu státu samého, aby schopným a odhodlaným jednotlivcům byl v této snaze co nejvíce nápomocen.

Přistupujeme-li nyní k vlastnímu předmětu tohoto pojednání, zmíníme se především o všeobecných poměrech studijních v Paříži. Jich dosti značná odchylnost od poměrů našich jest dána zásadně jinou vůdčí zásadou školství než u nás. Ve Francii panuje totiž »liberté de l'enseignement«, což působí, že vedle škol státních setkáváme se ve všech odvětvích se školami

⁹⁾ Čl. 110.

soukromými (takového druhu jest i známá Ecole libre des Sciences Politiques). Paříž sama jest největším střediskem nejrůznějších škol obojího charakteru, z nichž nás ovšem nejvíce zajímají učeliště vysoká. Prvé místo mezi nimi zaujímá universita, jedna z šestnácti státních universit francouzských, rozdělená na pět fakult: právnickou, lékařskou, přírodovědeckou (Faculté des Sciences), filosofickou (Faculté des Lettres) a lékárnickou. Společná budova fakulty přírodovědecké a filosofické nazývá se Sorbonnou. V čele celé university stojí rada se svým trvalým prezidentem, jednotlivé fakulty spravovány jsou stálým doyenem, volným prof. sborem. Z ostatních vysokých státních škol pařížských sluší jmenovati vysokou obchodní, východních jazyků (zastoupena i čeština), koloniální, zemědělskou, akademii umění, hudební konservatoř a j. Podmínkou přijetí jest buď »baccalauréat«, t. j. zkouška, podobná naší maturitě, skládaná bez ohledu na předběžné vzdělání, nebo příslušná zkouška přijímací, případně i nějaké cizí, za rovnocenné uznané, vysvědčení. Při hlubším studiu napomáhá řada vzorných knihoven (Bibliothèque Nation, přes 3 miliony svazků, přístup na odporučení naší legace), pracoven a museí, umožňujících činnost téměř neohraničenou.

Povšimnouti si jest při této příležitosti celkově i s t u d e n t s t v a f r a n c o u z s k é h o, které jest stavem značně svérázným. Vedle základního rysu »ducha francouzského«, totiž typické lehkosti a veselosti (ve všech svých důsledcích dobrých i špatných), která, dbajíc ve všem jen radostných stránek, dodává celému životu ráz příjemné bezstarostnosti, setkáváme se, hlavně u studentů pařížských, s celým souborem znaků jim vlastních a není bez zajímavosti k nim blíže přihlídnouti. Původem svým nejsou francouzští studenti vzhledem ke kvetoucímu ještě kastovníctví ze všech složek společenských, jako u nás, ale není též správné mínění, že by jen velmi majetní jednotlivci studovali. I Francie má dnes svoji nerozřešenou studentskou otázku sociální. Mnoho překvapujícího přinášejí nám jich způsoby ať již na venek (berety, odznaky, prapory, obvyklé hlučné průvody »monomy«, nezbytná účast na všech velikých lidových slavnostech) nebo v oboru vlastního života studentského, totiž na přednáškách a ve vzájemných stycích (hlučné projevy vůči profesorům, jich pohlednicové karikatury, značná zdrženlivost nejen k cizincům, ale i mezi nimi samými a z toho plynoucí nedostatek vzájemnosti a organisace). Není nám možno podrobněji se zde tímto předmětem zabývati, ostatně psal o něm pisatel těchto řádků již jinde (N. Listy z 18. čce t. r.), budiž jen celkově konstatováno, že naše studentstvo jest v mnohých ohledech pokročilejší.

A tak dospíváme k otázkám, studia právnického se týkajícím. Uprostřed tradiční latinské čtvrti (Quartier Latin), hlavním vchodem staré své části k Pantheonu obrácená, rozkládá se budova střediska právnického studia, právnické fakulty pařížské university. Ve vestibulu nové části, do rue St. Jacques ústící a nyní více používané, upoutá nás několik desek s 500

jmény ve válce padlých a vyznamenaných jejich posluchačů, jakož i řada poprsí starých spisovatelů právnických. Odtud také vkročiti můžeme několika vchody do veliké dvorany fakultní bibliotéky, která hlavně za zimních večerů (otevřena do 10 hodin) shromažďuje značně návštěvníků. Jinak rozdělena jest celá budova v množství »sálů«, několik »amfiteatrů«, t. j. velkých poslucháren, zdobených v čele právně-historickými malbami, a pracoven seminárních, z nichž každá má svoji speciální knihovnu.

P ř e d n á š k y, na dva semestry po čtyřech měsících rozdělené, konají se tu od 1. listopadu s výjimkou několika feriálních dnů nepřetržitě, takže vykazují daleko méně prázdna než u nás. Od našich poměrů odchylní se i obyčej, při nich zachovávané; profesori oděni jsou totiž ve zvláštní roucha a po celou dobu jejich přednášek sedí za nimi sluhové ve fracích s ozdobnými řetězy kol krku, většinou váleční to invalidé s řadou vyznamenání. Přednáší se od půl 9. ráno bez akademických čtvrtí, většinou dopoledne a účast vzhledem k přísnějšímu, více školskému uspořádání studia jest dosti značná (přispívá k ní i hojně cizinců, zvláště Japonců a Číňanů).

S t u d i u m jest totiž rozpočteno na tři roky, po každém z nich skládá se předepsaná zkouška. Přednášky, zvané »cours« na rozdíl od seminářů — »conférences«, jsou již podle jednotlivých let rozděleny, a to tak, že ihned od počátku studuje se právní historie (právo římské a dějiny práva francouzského) zároveň s právem platným a národním hospodářstvím. Po úspěšném absolvování zmíněných tří let stává se dotyčný posluchač »licencié en Droit«, což znamená, že může se věnovati jak advokacii, tak i všem, právníkou kvalifikací vyžadujícím, úřadům, nežádá-li se ovšem, což jest velmi řídké, doktorát. Chce-li nabýti i titulu doktora, jenž jest dvojný, pro vědy právní a pro vědy politické a národohospodářské, musí ještě rok poslouchati zvláštní přednášky (cours speciaux pour le doctorat), podrobiti se příslušné zkoušce a předložiti tištěnou thési. Za všechna jmenovaná léta i zkoušky nutno platiti, jest však možné osvobození. — Pro cizí posluchače, doplňující své vzdělání a nereflektující na francouzský diplom, zavedena jest forma t. zv. immatrikulace, která dává právo k návštěvě všech přednášek, i doktorských, jakož i k příslušným vysvědčením o návštěvě. Obyčejně však neomezí se cizí posluchač pouze na přednášky své fakulty, vybere si i jiné, jeho se týkající, a to buď z ostatních fakult nebo jiných vysokých škol. Pro právníky na př. důležitý jest Institut des Hautes Etudes internationales, přičleněný k právníké fakultě, některé přednášky na vys. škole politické (nestudují-li ji zároveň v celku), na Collège de France a j. Že ovšem při tom největší úlohu hraje přesný plánovitý postup a účelné hospodaření časem, netřeba zdůrazňovati.

Pokud se **p r o f e s o r ů** týče, vycházejí svým posluchačům vždy velmi ochotně vstříc a zvláště cizincům rádi poskytnou potřebných vysvětlení. Přednášejí většinou jasně a srozumitelně, spráteliti se ovšem nutno s jich výslovností cizích, zvláště latinských jmen, a to jak obecných, tak i vlastních (na př. jus gentium

vyslovují »žüs žansiom«, německého autora Waitze »véc« a p.; proto velice nás překvapilo, když prof. Rist, přednášející o naší měnové nápravě, úplně správně psal i vyslovoval jméno ministra Rašína. Ze známých autorit právnické fakulty nutno jmenovati na př. prof. Girarda pro právo římské, Jèze-a pro finanční právo, Weisse pro mezinárodní právo soukromé, Rista a Gide-a pro národní hospodářství a j. Nemohu nevzpomenouti zde též důležitých a vysoce zajímavých přednášek laskavého prof. Lévy-Ulmanna ze srovnávacího práva občanského a milé ochoty ředitele historického semináře prof. Meyniala, pod jehož vedením měl jsem příležitost pracovati. Nás Čechoslováky zvláště v uplynulém roce potěšilo, že i o našem státě se často jednalo. Tak zmíněný již prof. Rist v rámci svých přednášek »La révolution monétaire internationale et ses conséquences sociales« velmi pochvalně mluvil o naší měnové nápravě, nazvav naši Republiku jediným opravdovým státem ve střední Evropě (pro informaci opatřil jsem mu několik článků Dra Rašína z Gazette de Prague a j.). Vedle něho prof. Souchon při svém thematě »La politique agraire à travers l'Europe« podrobně přednášel i o naší pozemkové reformě, kterou účel jako akci značně socialisticky zabarvenou.

A končím-li tento nástin studijních poměrů pařížských, pokládám za nutné ještě na jednu věc upozorniti. V Paříži nesmí se cizinec zaleknouti zdrženlivosti příslušníků velkého a sebevědomého národa vůči němu, nýbrž musí, aby ji překonal, hleděti se začleniti co nejvíce do tamního života, pokud ovšem dovoluje studijní pobyt, obyčejně ne příliš dlouhou dobou vymezený. Nezbytné jest chápati se každé příležitosti k získávání známostí a nenechati se zastrašiti počátečními jazykovými i jinými obtížemi. Naši studenti, vycitlivší tento nedostatek, hledí mu čeliti tím, že sdružují se ve své »Association des Étudiants tchécoslovaques« (9, rue Michéet), kdež pořádáním francouzskočeských večerů hledí si usnadniti ono obtížné uvedení do nového prostředí. Doufejme, že ujetím se práce i v jiných směrech (ubytování ve francouzských rodinách a j.) bude po nabytých zkušenostech na započaté cestě úplného úspěchu docíleno.

Z P R Á V Y.

Francouzské pojetí mezinárodního práva. Zajímavou přednášku na téma »La conception française du droit international« pronesl 2 října t. r. v »Právnické Jednotě« vynikající zástupce francouzské vědy mezinárodního práva Geouffre de Lapradelle, profesor právnické fakulty pařížské university, meškající právě v Praze na kongresu pro letecké právo.

Poděkovav za srdečné uvítání prof. Hobzy připomenul prof. de Lapradelle nejprve, že počátky mezinár. práva tkví v národním právu jednotlivých celků, což znamená, že mezinár. vztahy, podrobené dnes jednotnému systému všezávazných norem, dlouho byly upravovány vnitřními dispozicemi vzájemně se stýkajících národů; záleželo při tom na úrovni každého z nich, jakým způsobem úprava ta se dělá. Za svůj úkol prohlašuje pak přednášející ukázati, jak francouzský duch byl na